

Posudek na magisterskou práci Bc. Dany Verdict

Název: Symbol, tělo a svoboda u Paula Ricoeura a Oliviera Clémenta

Obor: Křesťanská humanitární a pastorační práce – diakonika

Magisterská práce Dany Verdict představuje dvě koncepce vztahů mezi svobodou a tělem/tělesností člověka a dvojí pojetí symbolického prostředkování tohoto vztahu. Srovnává přístupy protestantského filosofa, Paula Ricoeura, a pravoslavného teologa, Oliviera Clémenta. Oba autory zasazuje do jejich dobového, intelektuálního a duchovního kontextu, všímá si chronologie jejich díla, aniž by ztrácela ze zřetele své hlavní téma. Práce má 79 stran, obsahuje úvod, tři kapitoly, závěr, bibliografii, kde je 34 položek, českých i cizojazyčných, a jednu přílohu.

V úvodu autorka vysvětluje, proč téma považuje za důležité, nastiňuje cíl a metodu své práce, definuje základní terminologii. První kapitola je věnovaná Ricoeurovi. Po krátkém životopise a náčrtu základních vlivů na Ricoeurovo dílo, autorka představuje, jak se vyvíjelo Ricoeurovo pojetí symbolu, jeho různých rovin, vztahu symbolu k řeči a k nevyslovitelnému, moci a mezi symbolu prostředkovat smysl. Autorka ukazuje, jak se, podle Ricoeura interpretace smyslu liší v různých stádiích, v nichž se člověk/lidstvo nachází. Používá zde Ricoeurovo rozlišení: první naivita, hermeneutika podezření, druhá naivita. Obdobně pojednává o mýtu, jakožto symbolu druhého stupně, symbolu, který je včleněn do narativní struktury a pracuje s dynamikou archetypů. Jako příklad uvádí Adamovský mýtus. S větším vztažením těchto témat ke své základní otázce, jak se k sobě mají symbol, tělo a svoboda, čeká až do třetí, srovnávací kapitoly.

Druhá kapitola je věnována Clémentovi. Opět začíná životem a vlivy. Následuje pojednání o jednotě a rozmanitosti. Vychází zde z komplexní debaty zahrnující Clémentův vztah k Losskému a k sofiologii, jeho recepci obou směrů, a jeho přesah obou směrů. Z tohoto komplikovaného terénu si vybírá tu část půdy pod nohama, kterou považuje za stěžejní pro Clémentovo pojetí lidské osoby: provázanost s tajemstvím Boží Trojice, Kristvo Boholidství, v němž je naše lidství zahrnuto a zároveň proměněno jednotou s božstvím, eucharistickou vizi jednoty v mnohosti. Tělo se zde pak objevuje ve dvou smyslových rovinách: jako lidské tělo, které zjevuje i skrývá Boží osobu, jak říká Olivier Clément; Kristovo tělo modlitby a oběti, které sestává tělem lidstva i vesmíru (zajímavý je zde akcent na to, že Kristovo tělo není vnímáno jen jako církev). Dále se autorka věnuje způsobům poznávání, které odpovídají tomu, kým jsme, a svobodě, která zahrnuje přijetí smrti. Všímá si hesychastického rozměru Clémentova díla, zejména ústřední role, jakou v jeho teologické antropologii hraje srdce.

Třetí kapitola je srovnávací a obsahuje nejvíce vlastních autorčiných postřehů. Srovnávaná je metodologie, vztah mezi rozumem a vírou, pojetí symbolů a rituálů, pojetí člověka a jeho postavení ve světě, pojetí svobody a jejích mezí. Vedle srovnání se autorka pokouší o aktualizaci do dnešní doby. K tomu se znovu vrací v závěru práce, kde se zabývá otázkou integrovatelnosti symbolů a mýtů v rituálech doprovázejících život současných lidí. Výsledky své práce vztahuje rovněž do oblasti humanitární a krizové práce. A klade si otázku nad tím, zda je možné obdobně jako s křesťanskou tradicí pracovat i s jinými náboženskými tradicemi.

Práci je těžké spravedlivě ohodnotit, protože je velmi neobvyklá. Do oboru diakoniky přináší významným způsobem vhledy z filosofie a teologie. Zde je patrné, že autorka odvedla obrovské množství práce, když usilovala o porozumění velmi složitých debat a o zjednodušení a překlad do svého vlastního oboru. Každé dílčí části by se daly vytknout nedostatky, někdy trochu neohrabané formulace, někdy malá znalost intelektuálního a duchovního prostředí, do kterého vstupovali nejen jí vybraní autoři (o to se snaží), ale také ti, kdo je ovlivnili. Takový nárok by byl, ovšem vzhledem k oboru, kde autorka práci podává, nerealistický. Velmi vysoko, naopak, hodnotím její snahu utkat se s těžkým tématem, porozumět interdisciplinárním primárním i sekundárním pramenům a interpretovat je vlastním, svébytným způsobem. Z tohoto důvodu nejen doporučuji práci k obhajobě, ale navrhuji hodnocení v rozmezí A-B, podle následné diskuse.

2.9. 2016

Ivana Noble